

RIIHIMÄEN KANSALAI SOPISTON JA TAIDEKOULUN TASA-ARVO- JA YHDENVERTAISUUSSUUNNITELMA 2022-2025

Hyväksytty Riihimäen kaupungin sivistyksen ja osaamisen lautakunnassa 8.9.2021.

Päivitetty 3.5.2022 vuosille 2022-2025.

Sisällys

1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus	1
1.2 Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö	2
1.2.1 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (30.12.2014/1329).....	2
1.2.2 Yhdenvertaisuuslaki (30.12.2014/1325).....	3
2 Riihimäen kaupungin henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.....	5
2.1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus Riihimäen kansalaisopistossa	5
2.1.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilanne ja toteutuminen	6
2.1.2 Suunnitelman laadinta, tavoitteet ja toiminta-ohjeet syrjintä ja häirintätilanteissa	6
2.1.3 Suunnitelman hyväksyminen, tiedottaminen ja arviointi	7

1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tarkoitus

Oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjien velvollisuuksiin kuuluu tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta velvoittaa laatimaan tasa-arvosuunnitelman. Yhdenvertaisuuslaki edellyttää, että oppilaitoksilla pitää olla suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja niissä tehdään järjestelmällistä tasa-arvotyötä.

Suunnitelmalla on tarkoitus edistää sukupuolten välistä tasa-arvoa oppilaitoksessa ja yhteiskunnassa. Suunnitelmalla pyritään estämään sukupuoleen, ikään, alkuperään, kieleen, uskontoon, vakaumukseen, mielipiteeseen, seksuaaliseen suuntautumiseen, terveydentilaan tai vammaisuuteen liittyvää syrjintää. Perustuslain mukaan yhdenvertaisuus tarkoittaa yhdenvertaisuutta lain edessä, mutta myös syrjinnän kieltämistä. Yksi suunnitelman tarkoituksista on myös estää sukupuoleen perustuva häirintä ja seksuaalinen häirintä.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmalla pyritään luomaan edellytykset viihtyisälle ja turvalliselle oppimisympäristölle. On ensiarvoisen tärkeää, että kaikki oppilaitoksessa sitoutuvat tähän suunnitelmaan, erityisesti oppilaitoksen johto ja henkilökunta, joka ohjaa toimintaa käytännössä. Oppilaitosarjessa on tärkeää osata tunnistaa syrjintä ja syrjivät asenteet ja puuttua niihin.

1.2 Tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvä lainsäädäntö

1.2.1 Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta (30.12.2014/1329)

5 § (30.12.2014/1329)

Tasa-arvon toteuttaminen koulutuksessa ja opetuksessa

Viranomaisten ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla sekä naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen sekä että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tämän lain tarkoituksen toteutumista. Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen.

5 a § (30.12.2014/1329)

Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi oppilaitoksissa

Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että vuosittain laaditaan oppilaitoskohtaisesti tasa-arvosuunnitelma yhteistyössä henkilöstön ja oppilaiden tai opiskelijoiden kanssa. Suunnitelma voidaan sisällyttää osaksi opetussuunnitelmaa tai muuta oppilaitoksen suunnitelmaa. Vuosittaisen tarkastelun sijasta suunnitelma voidaan laatia enintään kolmeksi vuodeksi kerralla.

Tasa-arvosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta;
- 2) tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi;
- 3) arvio aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista.

Erytystä huomiota tulee kiinnittää oppilas- tai opiskelijavalintoihin, opetuksen järjestämiseen, oppimiseroihin ja opintosuoritusten arviointiin sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.

6 § c (30.12.2014/1329)

Sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy

Viranomaisten, koulutuksen järjestäjien ja muiden koulutusta tai opetusta järjestävien yhteisöjen sekä työnantajien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Edellä 1 momentissa tarkoitettu velvoite tulee ottaa huomioon oppilaitoksen ja työnantajan 5 a ja 6 a §:n mukaisia tasa-arvosuunnitelmia valmisteltaessa ja tasa-arvoa edistävästä toimenpiteistä päätettäessä.

7 § (30.12.2014/1329)

Syrjinnän kieltö

Välitön ja välillinen syrjintä sukupuolen perusteella on kielletty.

Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella;

- 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä;
- 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tässä laissa:

- 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella;
- 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perheenhuoltovelvollisuuden perusteella.

Edellä 3. momentissa tarkoitettu menettely ei kuitenkaan ole syrjintää, jos sillä pyritään hyväksyttävään tavoitteeseen ja valittuja keinoja on pidettävä aiheellisina ja tarpeellisina tähän tavoitteeseen nähden. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Seksuaalista häirintää ja häirintää sukupuolen perusteella samoin kuin käskyä tai ohjetta harjoittaa sukupuoleen perustuvaa syrjintää on pidettävä tässä laissa tarkoitettuna syrjintänä. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Sukupuoleen perustuvalla häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan tämän henkistä tai fyysistä koskemattomuutta ja jolla luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

[1.2.2 Yhdenvertaisuuslaki \(30.12.2014/1325\)](#)

6 § Koulutuksen järjestäjän velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan ja ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi. Edistämistoimenpiteiden on oltava oppilaitoksen toimintaympäristö, voimavarat ja muut olosuhteet huomioon ottaen tehokkaita, tarkoituksenmukaisia ja oikeasuhtaisia. Koulutuksen järjestäjän on huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän ja tämän ylläpitämän oppilaitoksen on varattava oppilaille ja heidän huoltajilleen sekä opiskelijoille tai heidän edustajilleen mahdollisuus tulla kuulluiksi edistämistoimenpiteistä.

Syrjinnällä tarkoitetaan yhdenvertaisuuslain mukaan:

1. Sitä, että jotakuta kohdellaan epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa (välitön syrjintä 10 §);
2. Sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa jonkun erityisen epäedulliseen asemaan muihin vertailun kohteena oleviin nähden, paitsi jos säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on hyväksyttävä tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia (välillinen syrjintä 13 §);
3. Henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri (häirintä 14 §);

4. Ohjetta tai käskyä syrjiä (syrjinnän kieltö 8 §).

Etninen syrjintä on ihmisten eriarvoista kohtelua sillä perusteella, että he kuuluvat tiettyyn etniseen tai kansalliseen ryhmään. Etnistä syrjintää voi olla myös erilaiseen asemaan asettaminen henkilön uskonnon tai kansalaisuuden perusteella.

Häirinnällä tarkoitetaan henkilön tai ihmisryhmän arvon ja koskemattomuuden tarkoituksellista tai tosiasiallista loukkaamista siten, että luodaan uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri.

Muodollisen yhdenvertaisuuden toteutuminen tarkoittaa sitä, että samanlaisessa tapauksessa ihmisiä tulee kohdella samalla tavoin. Tasapuolinen kohtelu on tärkeä hallinnon oikeusperiaate. Perustuslaki kieltää ihmisten asettamisen erilaiseen asemaan ilman hyväksyttävää perustetta. Hallintolain 6 § mukaan viranomaisen toimien on oltava puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden.

Tosiasiallinen yhdenvertaisuuden toteuttaminen edellyttää yhteiskunnassa esiintyvän syrjintään perustuvan eriarvoisuuden aktiivista poistamista. Samanlainen kohtelu ei aina takaa yhdenvertaisuuden toteutumista, sillä ihmisten lähtökohdat ja mahdollisuudet ovat erilaiset. Yhdenvertaisuuden aktiivinen edistäminen voi merkitä poikkeamista samanlaisen kohtelun periaatteesta, jotta heikommassa asemassa olevien ryhmien tosiasiallinen yhdenvertaisuus toteutuisi.

Tosiasiallisen yhdenvertaisuuden edistäminen edellyttää myös välilliseen syrjintään puuttumista. Välillinen syrjintä on usein tahatonta ja perustuu esimerkiksi siihen, ettei näennäisesti puolueettoman säännöksen tai käytännön vaikutuksia erilaisiin ihmisiin tunnisteta.

Positiivinen erityiskohtelu tarkoittaa tietyn syrjinnälle alttiin ryhmän (esim. vanhuksot, lapset, etniset vähemmistöt) asemaa ja olosuhteita parantavia erityistoimenpiteitä, jotka tähtäävät tosiasiallisen yhdenvertaisuuden turvaamiseen eivätkä asteeltaan muodostu toisia syrjiviksi.

Yhdenvertaisuuslain 7 § mukaan positiivisen erityiskohtelun on oltava pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhteista. Suppeassa oikeudellisessa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan määräaikaiseksi suunniteltuja rekrytointiin, uralla etenemiseen ja oppilasvalintoihin liittyviä toimenpiteitä, joilla lisätään aliedustettujen ryhmien osuutta työpaikoilla, eri henkilöstöryhmissä ja oppilaitoksissa. Ennakoon suunnitellut painotukset vaikuttavat tilanteissa, joissa kahta muodollisesti pätevää hakijaa verrataan keskenään aliedustettua ryhmää edustavan hakijan hyväksi.

Laajemmassa tarkastelussa positiivisella erityiskohtelulla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla tuetaan eri ryhmien tosiasiallista yhdenvertaisuutta ja osallistumismahdollisuuksia eri elämänalueilla. Esimerkiksi romanilasten koulunkäyntiä tukevat erityisjärjestelyt sekä tulkkauksen ja erikielisten tiedotusmateriaalien käyttö huonosti suomea puhuvien henkilöiden kanssa asioidessa ovat tällaisia toimenpiteitä. Tässä tapauksessa voidaan puhua myös asiakaslähtöisestä palveluiden kehittämisestä.

Yhdenvertaisuuslain 5 § mukaan työn teettäjän tai koulutuksen järjestäjän on tarvittaessa tehtävä kohtuullisia mukautuksia vammaisten henkilöiden työhön tai koulutukseen pääsyn, työssä selviämisen ja työuralla etenemisen turvaamiseksi. Kohtuullinen mukauttaminen tarkoittaa yksittäistapauksessa toteutettavia tarpeellisia ja asianmukaisia muutoksia ja järjestelyjä, joilla ei aiheuteta suhteetonta rasitetta esimerkiksi työnantajalle tai koulutuksen järjestäjälle, ja joilla varmistetaan vammaisten henkilöiden mahdollisuus nauttia tai käyttää kaikkia ihmisoikeuksia ja perusvapauksia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Kohtuullisilla mukautuksilla edistetään vammaisten henkilöiden työllistymistä, työssä selviytymistä ja työn säilyttämistä, koulutusta ja elinikäistä oppimista.

2 Riihimäen kaupungin henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Riihimäen kansalaisopisto on Riihimäen kaupungin ylläpitämä vapaan sivistystyön oppilaitos. Riihimäen kaupungille on laadittu henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma vuosille 2022-2023, joka koskee myös Riihimäen Veden henkilöstöä. Kaupungin suunnitelma on hyväksytty kehittämistoimikunnassa 17.1.2022.

Riihimäen kaupunki työnantajana edistää toiminnassaan naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luo ja vakiinnuttaa sellaisia hallinto- ja toimintatapoja, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Kaupungin tasa-arvosuunnitelmaan on sisällytetty yhdenvertaisuussuunnitelma. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus työelämässä tarkoittavat samanarvoisuutta ihmisten erilaisuudesta huolimatta, joten esimerkiksi työtehtävät ja asema määräytyvät osaamisen ja tavoitteisiin sitoutumisen perusteella. Käytännössä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus näkyvät työpaikan arjessa reiluna yhdessä tekemisen meininkinä. (Lähde: Riihimäen kaupungin ja Riihimäen Veden henkilöstöä koskeva Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2022-2023, sivu 2-3.)

2.1 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuus Riihimäen kansalaisopistossa

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat opistotoiminnan keskeisiä arvolähtökohtia.

”Vapaan sivistystyön tarkoituksena on järjestää elinikäisen oppimisen periaatteen pohjalta yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa ja aktiivista kansalaisuutta tukevaa koulutusta. Vapaana sivistystyönä järjestettävän koulutuksen tavoitteena on edistää ihmisten monipuolista kehittymistä, hyvinvointia sekä kansanvaltaisuuden, moniarvoisuuden, kestävän kehityksen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden toteutumista. Vapaassa sivistystyössä korostuu omaehtoinen oppiminen, yhteisöllisyys ja osallisuus.” (Lähde: <https://www.finlex.fi>. Laki vapaasta sivistystyöstä, 21.8.1998/632.)

Kansalaisopiston alaisuuteen kuuluu Taidekoulu, joka tarjoaa taiteen perusopetusta. Taiteen perusopetusta säätelee Laki taiteen perusopetuksesta.

”1 §. Taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Taiteen perusopetuksen yhteydessä voidaan järjestää myös muuta taiteen edistämiseen liittyvää toimintaa.”

”5 §. Opetussuunnitelma. Opetushallitus päättää taiteenaloittain taiteen perusopetuksen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä (opetussuunnitelman perusteet). Opetussuunnitelman perusteet voivat sisältää erilaajuisia oppimääriä. Koulutuksen järjestäjän tulee hyväksyä kullekin taiteenalalle opetussuunnitelma”.

”6 §. Oppilaaksi ottaminen. Oppilaaksi ottamisesta päättää koulutuksen järjestäjä. Hakijoihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita. Muu koulutuksen järjestäjä kuin valtion oppilaitos voi tehdä yhden tai useamman kunnan tai muun koulutuksen järjestäjän kanssa sopimuksen oppilaiden ottamisesta. Oppilaaksiotossa edellytetyn tieto- ja taitotason taikka valmiudet täyttävälle, sopimuksessa tarkoitetuille tai kunnan järjestämässä koulutuksessa omasta kunnasta tuleville hakijoille voidaan 1 momentin estämättä antaa etusija oppilaaksiotossa. Edellä tarkoitettuja hakijoita, joille annetaan etusija oppilaaksiotossa, saa

olla kuitenkin enintään puolet kulloinkin otettavista oppilaista. (31.5.2000/518)". (Lähde: <https://www.finlex.fi>. Laki taiteen perusopetuksesta, 21.8.1998/633.)

2.1.1 Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden nykytilanne ja toteutuminen

Kansalaisopiston opetus on pääasiassa yli 16-vuotiaille suunnattua. Nuoremmille on tarjolla omia kursseja sekä tehdään yhdessä –kursseja, joihin osallistutaan yhdessä aikuisen kanssa. Taidekoulun opetus on suunnattu pääasiassa lapsille ja nuorille. Aikuisille on tarjolla omia ryhmiä. Taidekoulussa noudatetaan Riihimäen sivistyksen ja osaamisen lautakunnan hyväksymää opetussuunnitelmaa.

Kansalaisopiston opetus on avointa koulutustaustasta, kotipaikkakunnasta, sukupuolesta, alkuperästä, kielestä, uskonnosta, vakaumuksesta, mielipiteestä, seksuaalisesta suuntautumisesta, terveydentilasta tai vammaisuudesta riippumatta.

Valtaosa kansalaisopiston opetuksesta ei ole suunnattu tietyille kohderyhmälle. Tietyille kohderyhmille suunnatuissa kursseissa kyse on positiivisesta erityiskohtelusta, jonka tarkoituksena on lisätä aliedustettujen ryhmien (esim. miehet) osuutta opiskelijoissa. Opisto edistää aktiivisesti toiminnassaan myös eri väestöryhmien (esim. romanit) osallisuutta.

Kurssisuunnittelu toteutetaan kansalaisopiston ja taidekoulun yhteisen kehittämissuunnitelman linjausten mukaisesti. Kehittämissuunnitelmassa määritellään esimerkiksi yhteistyö eri toimijoiden kanssa, jonka tavoitteena on, ettei päällekkäistä toimintaa järjestetä muiden toimijoiden kanssa. Kehittämissuunnitelmassa määritellään myös muut kurssisuunnittelun linjaukset. Kehittämissuunnitelma päivitetään vuosittain syksyisin toteutettavan henkilöstökyselyn perusteella.

Ilmoittautuminen kansalaisopiston ja taidekoulun kaikille kursseille alkaa samaan aikaan ja ilmoittautua voi niin puhelimitse, netin kautta kuin opiston toimistossa. Ennakoilmoittautumisia esimerkiksi edellisenä vuonna kansalaisopissa opiskelleilta kursseille ei oteta, vaan kaikilla on samanlainen mahdollisuus ilmoittautua. Taidekoulussa oppilaaksi otetun opiskelijan opiskelupaikka säilyy valmistumiseen saakka. Taidekoulussa tasa-arvoa edistää se, ettei pääsykokeita järjestetä, vaan ryhmät täytetään ilmoittautumisjärjestyksessä.

Tasa-arvoa edistetään kurssimaksuilla, jotka pyritään pitämään kohtuullisina. Lisäksi taloudellisesti tiukassa olevien henkilöiden osallistumista edistetään esimerkiksi opintoseteliavustuksilla kurssimaksuja alentamalla sekä muilla alennuksilla. Taidekoulun osalta sivistyksen- ja osaamisen lautakunta määrittelee vapaa-oppilaspaikkojen määrän vuosittain. Lisäksi on käytössä sisaralennus. Alennuksiin on käytössä kaupungin määrittelemä järjestelmä.

Kansalaisopiston ja taidekoulun opetusta tarjotaan useassa eri rakennuksessa ja tilassa. Kaikki opetustilat eivät ole tällä hetkellä esteettömiä.

2.1.2 Suunnitelman laadinta, tavoitteet ja toiminta-ohjeet syrjintä ja häirintätilanteissa

Riihimäen kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmatyö aloitettiin syksyllä 2020, jolloin kansalaisopiston suunnittelijaopettaja, päätoimiset opettajat (2 henkilöä) sekä taidekoulun johtava opettaja osallistuivat kevääseen 2021 asti kestäneeseen Kansalaisopistojen Liiton järjestämään ”Tilaa olla mukana - Tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta oppilaitosten arkeen” –koulutukseen.

Riihimäen kansalaisopiston päätavoitteena on, että vuosien 2021-2023 aikana lisätään henkilökunnan, opiskelijoiden sekä taidekoulun osalta myös oppilaiden huoltajien tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustietoisuutta. Syksyllä 2021 suunnittelijaopettajan, johtavan opettajan ja kansalaisopiston päätoimisten opettajien laatima suunnitelma lähetettiin lausuntokierrokselle sekä kansalaisopiston että taidekoulun opettajille sekä muulle henkilökunnalle. Päivitetty suunnitelma esiteltiin henkilökunnalle tuntiohjelmat mukaan lukien sekä opiskelijoille ja oppilaiden huoltajille.

Lukuvuonna 2021-2022 kansalaisopistossa ja taidekoulussa otettiin käyttöön seuraavat syrjintä- ja häirintätilanteiden toiminta-ohjeet:

Jos näet tai koet itse eriarvoista kohtelua, häirintää, kiusaamista tai syrjintää, sano ettet hyväksy sitä. On tärkeää ettet lähde pois tilanteesta tai anna sellaista kuvaa, ettet huomannut tilannetta.

Lasten ja nuorten ryhmissä voidaan yhdessä keskustellen ottaa asia esille esimerkiksi lukuvuoden alussa. Sanallistamista voitte harjoitella vaikkapa lauseilla ”Tuo ei ole oikein” tai ”Noin ei saa sanoa”. Voit myös perustella esimerkiksi että ”Tuo ei ole reilua”. Pääasia on, ettet hyväksy kiusaamista, häirintää tai syrjintää.

Jos eriarvoinen kohtelu ei lopu, kerro siitä. Oppilas ja opiskelija voi kertoa esimerkiksi opettajalle, suunnittelijaopettajalle, johtavalle opettajalle tai rehtorille ja opettaja tai muu henkilökunnan jäsen puolestaan suunnittelijaopettajalle, johtavalle opettajalle tai rehtorille. Myös sen, jota kiusaaminen, häirintä, syrjintä tai väkivalta eivät henkilökohtaisesti koske, mutta joka tietää niistä, tulisi uskaltaa kertoa.

Jos eriarvoinen kohtelu jatkuu siitä huolimatta, että olet kertonut, kerro siitä uudelleen. Eriarvoinen kohtelu tulee selvittää ja lopettaa. Esihenkilöiden tehtävä on päättää eriarvoinen kohtelu. Selvittämisessä voidaan käyttää sovittelua.

Suunnitelmakauden 2021-2025 tavoitteena on, että kansalaisopiston vapaan sivistystyön kurssien kurssiesittelytekstejä kehitetään ja muokataan niin, että tekstit ovat Riihimäen kaupungin viestinnän saavutettavuus-ohjeiden mukaisia. Kurssitekstien muokkaamisen aikana tarkistetaan myös, että kurssien, jotka ovat suunnattu esim. aliedustetuille kohderyhmälle, kurssiesittelytekstit ovat pyrityn tavoitteen kannalta oikeasuhtaisia.

Kansalaisopiston kehittämissuunnitelman vuosittaisessa päivityksessä huomioidaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulma. Henkilökunnalta esiin nousseet kehittämiskohteet käsitellään opistolaverissa vuosittain ja yhdessä sovitut toimenpiteet tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi kirjataan kehittämissuunnitelmaan. Toimenpiteiden lisäksi nimetään toimijat, vastuhenkilöt ja aikataulu.

Kaikki kansalaisopiston tilat, joissa opetusta järjestetään, eivät tällä hetkellä ole esteettömät. Kansalaisopiston henkilökunta tuo aktiivisesti esille kaupungin tilakeskukselle esteettömyyttä parantavia muutos- ja korjaustarpeita.

2.1.3 Suunnitelman hyväksyminen, tiedottaminen ja arviointi

Suunnittelijaopettajan, johtavan opettajan ja kansalaisopiston päätoimisten opettajien laatima suunnitelma vietiin lausuntokierroksen jälkeen sivistyksen ja osaamisen lautakuntaan hyväksyttäväksi syksyllä 2021.

Suunnitelmasta tiedotettiin hyväksymisen jälkeen kansalaisopiston henkilökuntaa sekä opiskelijoita ja taidekoulun osalta myös opiskelijoiden huoltajia. Suunnitelma on nähtävissä myös kansalaisopiston ja taidekoulun internetsivuilla. Suunnitelma on päivitetty keväällä 2022 ja se on voimassa vuoteen 2025 asti.

Kansalaisopisto arvioi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista suunnitelmakauden aikana. Keväällä 2022 arvioidaan lukuvuoden alussa käyttöön otettujen syrjintä- ja häirintätilanteiden toimintaohjeiden käyttökelpoisuutta ja niitä kehitetään tarvittaessa yhdessä henkilökunnan kanssa seuraavalle lukuvuodelle. Jatkossa ohjeiden arviointi ja päivitys tehdään keväisin vuosittain.

Syksyllä 2023 laaditaan opiston henkilökunnalle tuntiopettajat mukaan lukien sekä opiskelijoille kysely, jonka avulla kartoitetaan tavoitteiden ja toimenpiteiden vaikuttavuutta. Kyselyn vastauksien perusteella suunnitellaan seuraavat tavoitteet.

Kansalaisopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman edistämisestä vastaavat kansalaisopiston ja taiteen perusopetuksen rehtori, kansalaisopiston suunnittelijaopettaja, taidekoulun johtava opettaja ja kaikki henkilöstöön kuuluvat oman tehtävänsä osalta. Suunnitelma päivitetään vähintään kolmen vuoden välein. Kansalaisopiston suunnittelijaopettaja vastaa suunnitelman päivittämisestä yhdessä muun henkilökunnan kanssa. Suunnitelma on päivitetty keväällä 2022 kattamaan vuoteen 2025 asti.